

SOSYAL GÜVENLİK PRİM BORÇLARINI YENİDEN YAPILANDIRAN YASAL DÜZENLEMELERİN KARŞILAŞTIRILMASI VE SON PRİM AFFI DÜZENLEMESİNİN AVANTAJLARI

Murat GÖKTAŞ*
Murat ÖZDAMAR**

I- GİRİŞ

Sosyal Güvenlik Kurumlarına prim borcu bulunan işverenlere, peşin ödeme seçilmesi halinde borç aslının tamamını ile gecikme zammının %15'lik kısmını ödemek şartıyla gecikme zammının %85'lik kısmını terkin eden yada prim borcunun taksitler halinde ödenmesi durumunda 12 aya kadar taksitlerde gecikme zammının %55'ini 12 aydan fazla süren taksitlerde gecikme zammının %30'unu terkin eden 5763 sayılı "İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun" 26-05-2008 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmış ve aynı gün yürürlüğe girmiştir. (Resmi, 2008, 26887) 27.05.2008 tarihinde başlayan yeniden yapılandırma başvuruları 28.07.2008 tarihine kadar devam edecektir.

Bu çalışmada; son on iki senede çıkarılan altı yeniden yapılandırma şartlarının işverene sağladığı kolaylıklar ve ekonomik kazanımları mukayese edilecek ayrıca 5763 sayılı Kanunun, 1997-2001-2002-2003 ve 2006 yıllarında çıkarılan af ve yeniden yapılandırma kanunlarından avantajlı olup olmadığı sorgulanacaktır.

* SGK Müfettişi-İstanbul Sosyal Güvenlik İl Müdür Yardımcısı-Çalışma Ekonomisi Bilim Uzmanı

** Sosyal Güvenlik Kontrol Memuru- Çalışma Ekonomisi Bilim Uzmanı

II- 4247 Sayılı “506-1479 ve 2926 sayılı Kanunlara Göre Tahakkuk Eden Prim ve Diğer Alacakların Tahsilatının Hızlandırılmasına İlişkin Kanun” (1997 Yılı)

31-12-1996 tarihine kadar tahakkuk ettiği halde ödenmeyen prim borçlarına ödeme kolaylığı sağlayan “506-1479 ve 2926 sayılı Kanunlara Göre Tahakkuk Eden Prim ve Diğer Alacakların Tahsilatının Hızlandırılmasına İlişkin Kanun” (Resmi, 1997, 22991) ile işverenler, mevcut prim borcunun tamamını, idari para cezalarının % 50’sini ve prim ve idari para cezası gecikme zammı ve faizinin % 58’ini 10 ay içinde eşit taksitler halinde ödemeleri durumunda gecikme zammının % 42’lik kısmı Sosyal Sigortalar Kurumu’nca re’sen terkin edilmiştir. Bu Kanun ile işverenler birikmiş borçlarının gecikme zammının % 42’sini ödeme yükümlülüğünden kurtulmuş ayrıca idari paracezalarının da yarısını ödemişlerdir.

Ödeme dönemi içinde ayrıca gecikme zammı ve faiz alınmamış, borçlara cüz’i miktarda tecil faizi uygulanmıştır. SSK prim borcu gecikme zammının aylık % 15 olduğu bu dönemde 4247 sayılı Kanunun işverenler için cazip olduğunu söyleyebiliriz.

III- 19-04-2001 Tarih, VII-1004 Sayılı SSK Yönetim Kurulu Kararı (2001 Yılı)

2001 yılında ülkemizde meydana gelen ekonomik kriz sonucunda işverenlerin mali sıkıntıya düşmeleri nedeniyle Kurum alacaklarının tahsilinde önemli oranda bir düşüş meydana gelmiştir. Bu nedenle SSK Yönetim Kurulu, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 80. maddesine istinaden prim, İSP,İPC, TTK,G.Z ve faiz borcu bulunan işverenlere borçlarının tamamını 18 ay taksitle ödeme imkanı sağlamıştır. İşverenlerin 30.04.2001 (2001/3.dönem) tarihine kadar tahakkuk etmiş olan borç aslı ve borç gecikme zammından herhangi bir terkin yapılmamış sadece aylık %10 olan cari ay gecikme zammı alınmamış bunun yerine 18 ayda ödenecek borca yıllık %3 (aylık 0,25) oranında tecil faizi uygulanmıştır.

IV- 13-03-2002 Tarih, VII/713 Sayılı SSK Yönetim Kurulu Kararı (2002 Yılı)

Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik krizin devam etmesi nedeniyle prim borcu olan işverenlerin 2001 yılında yürürlüğe giren taksit imkanından yararlanarak borçlarını öderken cari ay prim borçlarını ödeyemediklerini, bazı işverenlerin ise taksitlendirme hakkını kaybettiğini tespit eden SSK Yönetim Kurulu bu defa “13-03-2002 ta-

rih ve VII sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile işverenlere, Kurum alacaklarını yeniden %3 Tecil faizi olarak 18 ay taksitle ödeme imkanı getirmiştir. Yönetim Kurulu kararı ile 28-02-2002 tarihine kadar tahakkuk eden prim borçları 18 ay taksitle ödenebildiği gibi, 2001 yılında taksitle başvuran işverenlerin ödeyemedikleri taksitlerine de cari tecil faizi oranı üzerinden hesaplanan tecil faizi ile ödenmesi imkanı sağlanmıştır. Kurum bu dönemde de borç aslı ve gecikme zammını terkin etmemiş ama aylık % 7 olan cari ay gecikme zammı yerine taksitli borca yıllık %3 (aylık 0,25) tecil faizi uygulamıştır.

V- 4958 Sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu (2003 Yılı)

4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun (Resmi, 2003, 25191) Geçici 1. maddesinin (K) fıkrasının SSK Yönetim Kuruluna verdiği yetkiye istinaden, Kurum 08-08-2003 tarih KVI-I/1810 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile işverenlere prim borçlarını taksitle ödeme imkanı sağlamıştır. 30-06-2003 tarihine kadar tahakkuk ettiği halde ödenmeyen prim borçları yeniden yapılandırılmıştır. Kamuoyunda yeniden yapılandırma, işverenlere herhangi bir ödeme kolaylığı sağlamadığı için eleştirilmiştir. Yapılandırılan prim borçlarına herhangi bir terkin yapılmadığı gibi kalan borca DİBS oranında bileşik faiz uygulan-

mıştır. Bu nedenle 4958 Sayılı Kanuna göre Kurum alacaklarının yeniden yapılandırılması beklenen ilgiyi görmemiştir. Prim borcunun böylesi ağır şartlarla ödenmesine “Yeniden Yapılandırma” demek pek doğru olmamıştır.

VI- 5458 Sayılı Sosyal Güvenlik Prim Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun (2006 Yılı)

5458 Sayılı Sosyal Güvenlik Prim Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunla (resmi, 2006, 26098) işverenlere, 31-03-2005 tarihine kadar tahakkuk ettiği halde ödenmeyen prim, İSP, topluluk sigortası primi, fark işçilik tutarı üzerinden hesaplanacak borçlar ve İPC borçlarını taksitle ödeme imkanı sağlanmıştır. Yasa ile borç gecikme zammı yeniden hesaplandığından mevcut borçlarda önemli oranda indirim (terkin) meydana gelmiştir.(Demirci, 2006, 172) Borç asıllarına, borcun ödeme süresinin sonundan 31.12.1998 tarihine kadar geçen süre için yürürlükteki gecikme zammı, 01-01-1999 tarihi ile 31-12-2004 tarihleri arasında TEFE, 01-01-2005 tarihinden yapılandırma başvurusunun yapıldığı aydan önceki ayın sonuna kadar ÜFE oranında gecikme zammı uygulanmıştır.

5458 sayılı Kanuna göre borç gecikme zammı terkin oranını en düşük %18 (1998-07 Ay) en yüksek % 76 (2005-02 Ay) olmuştur. Esasında borcun dönemi ne kadar eski ise gecikme zammı o kadar terkin edilecekken tam tersi borcun dönemi ne kadar yeni ise terkin oranı o kadar yüksek olmuştur. Buna rağmen 1993 yılı ile 2005 yılı arasındaki terkin oranı ortalaması yaklaşık % 42 olmuştur. Bir anlamda işverenler borcun dönemine bağlı olarak borç aslı ve mevcut gecikme zammının % 58'ini ödemeleri halinde gecikme zammının ortalama % 42'sini ödeme yükümlülüklerinden kurtulmuşlardır.

Mevcut yasa ile borçlara 12 aylık vade ile ödenirse % 4, 24 ay vadeye kadar % 5, 24 aydan fazla vade için % 6 oranında taksitlendirme farkı ilave edilmiştir. Kurumun ödenmeyen prim borcuna DİBS oranında (2008 Nisan Ayı DİBS Oranı %1,41) gecikme zammı uyguladığı göz önüne alınırsa yasa ile yıllık % 4 (aylık %0,34) taksitlendirme farkı işverenlerin bir başka avantajı olmuştur.

VII- 5763 sayılı “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun (2008 Yılı)

5763 sayılı Kanun ile prim borcunu peşin ödeyen işverenlere borç faizlerinde indirim yapılmaktadır. Yeniden yapılandırma kapsamına; sigorta pri-

mi, sosyal güvenlik destek primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezası, sosyal yardım zammı borçları ile özel bina inşaatı ve ihale konusu işlerden kaynaklanan asgari işçilik farkından doğan prim borçları, topluluk sigortasına tabi avukatlar ve noterlerin malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kollarına ait prim borçları, isteğe bağlı sigortalılardan sigortalılığı sona ermeyenlerin prim borçları ile Bağ-Kur'a tabi çalışanların prim ve sosyal güvenlik destek primi borçları girmektedir. Tasarrufu teşvik ve konut edinme hesapları tasfiye edildiğinden bu borç türleri yapılandırma kapsamına girmemektedir.

2008/Mart ve öncesi dönemlere ait sosyal güvenlik prim borcu ile 31.03.2008 tarihi ve öncesinde tamamlanan özel bina inşaatı ve ihaleli konusu işlerden kaynaklanan fark prim borcu bulunan işverenler 5763 sayılı Kanunun sağladığı ödeme kolaylığından yararlanabilecek ancak 2008/Nisan dönemi sosyal güvenlik prim borcu ile 01.04.2008 tarihinden sonra bitirilen özel bina inşaatları ile ihale konusu işlerden kaynaklanan fark prim borcu bulunanlar ödeme kolaylığından yararlanamayacaklardır.

İşyeri dosyası tescil edilmediği halde tamamlanan özel bina sahipleri de 30.06.2008 tarihinden önce geriye dönük işyeri dosyası tescil ettirerek Kuruma başvurmak koşuluyla fark prim

borcu ödeme kolaylığından yararlanabileceklerdir. Örnek vermek gerekirse, işyeri dosyası tescil ettirmeden 01.01.1998 tarihinde başladığı ve 30.05.1999 tarihinde tamamladığı 1.000 m2 büyüklüğünde fabrikası inşaatı için geriye dönük işyeri dosyası tescil ettiren ve Kuruma en geç 30.06.2008 tarihine kadar başvuran işverenler de ödeme kolaylıklarından yararlanabileceklerdir. 5763 sayılı Kanun bu yönüyle İskana konu ilişiksizlik belgesi almak zorunda olan işverenlere de büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

5763 sayılı Kanunun işverenlere sağladığı en büyük avantaj prim gecikme zammı terkin oranının yüksekliğidir. 1997 yılından bu yana çıkan tüm sosyal güvenlik prim borcu yapılandırılmaları incelendiğinde gecikme zammına yapılan yüksek terkin oranının % 85 ile 5763 sayılı Kanunla düzenlendiğini söyleyebiliriz. Prim borçlarının tamamını tek seferde ödeyemeyen işverenlere yapılacak 12 aya kadar olan taksitler için gecikme zammı terkin oranının %55, 12 aydan fazla taksitlendirmelerde gecikme zammı terkin oranının % 30 olarak belirlenmesi ise işverenleri borç tutarını peşin ödemeye teşvik etmektedir. Yine 5763 sayılı Kanunundan yararlanmak isteyen işverenlerden teminat istenmeyeceği gibi taksitle ödemeyi seçen işverenlerin kalan borçlarına da farkı uygulanmayacaktır.

Yapılandırma ile ilgili olarak işverenlere sunulan ödeme kolaylığı hakkında bir örnek vermek yerinde olacaktır.

30.06.2008 tarihi itibari ile

Borç Aslı: 10.000,00YTL
Borç G.Zammı: 30.000,00 YTL
Toplam Borç Tutarı: 40.000,000 YTL

olan işveren 5763 sayılı Kanundan yararlanarak peşin ödeme yolunu seçtiği takdirde 14.500,00 YTL ödeyerek borcunu bitirecektir. Aynı işveren 12 aya kadar taksit talep ettiği takdirde 23.500,00 YTL, 24 aya kadar taksit talep ettiği takdirde 31.000,00 YTL ödemek şartıyla borcunu tasfiye etmiş olacaktır.

Bu bağlamda işverenlerin borçlarını taksitle ödemeyi tercih etmek yerine gerekirse Banka kredisi kullanması ve peşin ödeme yolunu seçmesi menfaatlerine olacaktır.

VIII- SONUÇ

Sosyal Güvenlik Kurumlarına prim borcu bulunan işverenlerin 5763 sayılı Kanunla düzenlenen borçların yeniden yapılandırılmasına ilişkin hükümler yürürlüğe girmiş olup bu anlamda Kuruma borcu bulunan gerçek ve tüzel kişiliklerin 28.07.2008 tarihine kadar bağlı buldukları Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili ünitelerine başvurmaları gerekmektedir.

İşverenlerin, özel bina inşaatı ve ihale konusu işler nedeniyle ön değeren-

dirme, araştırma ve tespit yapılabilmesi için 30.06.2008 tarihine kadar Kuruma müracaat etmeleri gerektiğinden ortaya çıkacak fark işçilik prim borcuna ilişkin ödeme müracaatının ise 28.07.2008 tarihine kadar yapmaları gerekmektedir. İşverenler açısından borcun peşin ödenmesinin daha avantajlı olduğu borç ödeme için müracaatın en geç 28.07.2008 tarihine kadar yapılması ve ödemenin müracaat tarihten itibaren **en geç bir ay içerisinde** yapılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, bu güne kadar çıkarılmış olan sosyal güvenlik prim borçlarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin en avantajlı düzenlemenin 5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunla düzenlendiğini söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

Demirci, Hakkı (2006), “5458 Sayılı SSK ve Bağ-Kur Prim Affı Yasası Ne Getiriyor”, **Yaklaşım Dergisi**, Nisan (2006)

T.C. Yasalar (1997). **506-1479 ve 2926 sayılı Kanunlara Göre Tahakkuk Eden Prim ve Diğer Alacakların Tahsilatının Hızlandırılmasına İlişkin Kanun**. Ankara : Resmi Gazete(22991)

T.C. Yasalar(2003). **4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun**. Ankara : Resmi Gazete (25191)

T.C. Yasalar(2006). **5458 Sayılı Sosyal Güvenlik Prim Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun**. Ankara : Resmi Gazete (26098)

T.C. Yasalar (2008). İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun. Ankara: Resmi Gazete(26887)